

ВИКОРИСТАННЯ АБЕТКИ ФУТБОЛУ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

А. Г. Васильчук

Буковинська державна фінансова академія

Анотація. В науковій статті подана методична система для формування початкових методик навчання прийомів гри в футбол для школярів молодших класів. Ця методична система, створена з використанням новітньої абетки юного футболіста, може використовуватися і під час вивчення інших спортивних ігор. Вона придатна для розробки новітніх технологій навчання рухових дій дітей молодшого віку різної статі.

Ключові слова: методика навчання футболу, методична схема, учні початкових класів, прийоми гри у футбол.

Актуальність. Як засіб фізичного виховання школярів початкових класів широко використовується футбол, завдяки його всебічному впливові на організм та оздоровчій спрямованості. Водночас футбол задовольняє потребу учнів початкових класів у змаганні, що сприяє підвищенню емоційності занять та як наслідок їх мотивації до систематичних занять фізичними вправами.

Спостереження виявило, що значна частина учнів початкових класів загальноосвітньої школи не засвоює матеріал з футболу, а більшість із них володіє матеріалом з футболу на низькому рівні, що пояснюють вчителі нераціональним плануванням вивчення навчального матеріалу з футболу в початкових класах та невеликою кількістю уроків, відведених для цього, а також відсутністю сталих, чітких нормативних вимог, ретельне дотримання яких сприяє ефективному засвоєнню елементів техніки гри у футбол.

Для підвищення ефективності навчання елементам техніки гри у футбол та гри в цілому необхідна відповідна система, яка б визначала зміст, засоби, методи, форми та педагогічні умови реалізації завдань навчання; нормування навантаження; порядок процедур контролю й оцінювання діяльності учнів; можливості вносити корективи у послідовність виконання дій і операцій на підставі конкретних умов і можливостей діяльності учнів та вчителя. Така система має базуватися на знаннях з теорії і методики фізичного виховання, закономірностях і принципах організації фізичного виховання, що в підсумку створює гарантований, надійний та ефективніший шлях досягнення мети і прогнозованого результату навчання. Вирішити ці проблеми можна за допомогою відповідних технологій навчання.

Запровадження третього уроку фізичної культури у школах України передбачене Законом України „Про фізичну культуру і спорт” та Цільовою комплексною програмою „Фізичне виховання – здоров'я нації”, затвердженою указом Президента України від 1 вересня 1998р.

Проблему побудови уроків футболу в загальноосвітній школі досліджували А. В. Попов, (2000), К. Л. Віхров, Є. В. Столітенко (2001, 2002), В. М. Костюкевич (1997, 2006) та ін.

На сьогодні добре вивчені питання щодо відбору юних футболістів (Л. Качани, Л. Горський, 1984; А. П. Золотарев, 1997; Б. М. Бойченко, 2003 та ін.), планування тренувального процесу (Г. А. Голденко, 1984; Л. Р. Айрапетянц, 1992; І. Г. Максименко, 2001, 2004; Г. А. Лисенчук, 2004), розвитку фізичних якостей (В. М. Шамардін, 1984; Л. В. Волков., 1988; М. М. Булатова, 1996, А. В. Дулібський, 1999, 2001). Водночас немає наукових досліджень, які б висвітлювали питання технічної підготовки учнів початкових класів із застосуванням комп'ютерних технологій на уроках фізичної культури та секційних заняттях із футболу в середній школі, використовуючи електронний підручник „Абетка юного футболіста”.

Враховуючи науково-методичне обґрунтування, практична розробка й впровадження авторської програми з технічної підготовки із застосуванням інноваційних технологій „Абетка юного футболіста” на сьогодні це є актуальним науковим напрямком у теорії та методиці фізичного виховання школярів молодших класів. Зазначене вище слугувало підставою для обрання теми, мети і завдань дослідження.

Дослідження проводилося відповідно до теми Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України за темою 1.2.15 “Моделювання загальної та спеціальної підготовленості футболістів” (номер державної реєстрації 0102U002641).

Мета дослідження – визначити ефективні форми, засоби і методи навчання футболу учнів початкових класів в умовах загальноосвітньої школи на основі впровадження комп’ютерної технології.

Завдання. Розробити й експериментально обґрунтувати технологію використання новітніх технологій навчання учнів початкових класів техніці футболу з використанням електронного підручника „Абетка юного футболіста”.

Об’єкт дослідження – навчальний процес з футболу учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл.

Предмет дослідження – організація і методика проведення занять з футболу учнів молодших класів.

Методи дослідження.

1. Теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури.
2. Анкетування.
3. Педагогічне спостереження.

Організація дослідження. Дослідження проводилися впродовж 2008-2009 років. Стан проблеми досліджувався шляхом аналізу та узагальнення наукової та науково-методичної літератури. Вивчався досвід роботи з футбольними командами загальноосвітніх шкіл м. Чернівецького шляхом анкетування вчителів фізичної культури.

Матеріали опрацьованої літератури стали підґрунтям для розробки авторської програми „Абетка юного футболіста”. Основу експериментальної програми становить електронний підручник „Абетка юного футболіста”, в якому подано методичний матеріал для навчання футболу на початковому етапі учнів молодших класів: учитель – головна і напрямна фігура в навчальному процесі, яка через навчальну програму впливає на керований суб’єкт. Навчальна програма складається з розробки презентації електронного підручника, в якому наочно подано методику навчання основним елементам футболу. Керований об’єкт (молодші школярі) передбачає форми, в яких протікає навчальний процес – третій урок з футболу, секційні заняття з футболу, шкільні змагання з футболу. Зворотний зв’язок полягає в отриманні інформації від учнів початкових класів про якість засвоєння навчального матеріалу. Педагогічний контроль здійснювався шляхом тестування технічної підготовки молодших школярів за навчальною програмою та математичного аналізу. Ефективність підвищувалася завдяки використанню персонального відеозаписів, диктозапису, перегляду відео-роликів, тощо.

Розроблена новітня методика навчання футболу молодших школярів на початковому етапі передбачає наявність першого рівня у процесі опанування гри у футбол.

Перший рівень (початковий) – це навчання елементів техніки гри у футбол на уроках фізичної культури.

Вивчення технічних прийомів відбувалося з використанням спеціально розроблених вправ, об’єднаних у навчальну програму, які:

- відповідали етапові початкового навчання і підпорядковувалися основним принципам методики;
- супроводжувалися комплексом спеціальної мультимедійної програми „Абетка юного футболіста” і технічних автоматизованих комп’ютерних засобів.

Особливу увагу приділяли пошуку шляхів для вирішення рухових завдань і профілактики виникнення помилок.

У результаті було виокремлено такі заходи:

- чітка організація навчальних занять;
- раціональне планування та дозування навчального матеріалу як у процесі занять, так і впродовж навчального року;
- відповідність етапу навчання і використаних методів та методичних прийомів.

Змагальна підготовка передбачала такі види підготовки: технічну, тактичну. Ми встановили тісний взаємозв'язок показників фізичної і технічної підготовки із змагальною діяльністю (коефіцієнти кореляції r від 0,458 до 0,896).

Було вивчено розподіл фізичного навантаження з різних видів підготовки. Так, на швидкісну і швидкісно-силову підготовку у першому півріччі виділено 40 % всього часу, на швидкісну витривалість і загальну витривалість – по 30 % всього запланованого часу на перше півріччя. У другому півріччі відповідно – 44 %, 19 % і 37 %.

У результаті застосування авторської програми за всіма досліджуваними показниками тактичної і технічної підготовленості у школярів молодших класів експериментальної групи відбулися значні вірогідні зміни.

Проте за абсолютними величинами під впливом авторської програми, у школярів ЕГ результати з тактичної підготовленості дослідження були дещо вищими.

Щодо технічної підготовленості, то тут теж під впливом занять за авторською програмою у школярів експериментальної групи відбулися більш виражені зрушення. Так, отримані результати річних досліджень свідчать про те, що школярі ЕГ поліпшили свої результати в швидкісному веденні м'яча на 5,3 %, у комплексному тесті – на 5,1 %, у той час у школярів КГ збільшення результатів було майже вдвічі менше. Практично аналогічні дані отримані і в дослідженнях таких технічних елементів гри в футбол, як вкидування м'яча двома руками, комплексний тест (ведення м'яча на відстань 15 м, обведення стійок і удар по воротах), удари м'яча на дальність і точність, вкидування і ведення м'яча на відстань 9 м. Якщо на початку дослідження якісна характеристика обох груп була майже ідентичною, то після нього школярі молодших класів експериментальної групи мали вдвічі більше результатів, які відповідали оцінкам „відмінно” і „добре”, тоді як час результатів з оцінкою „задовільно” та „погано” взагалі не було виявлено.

На основі даних, які характеризують змагальну діяльність школярів, було розроблено модельні характеристики змагальної діяльності школярів. Упродовж формувальних експерименту одночасно досліджувалася і змагальна діяльність школярів контрольної та експериментальної груп. Як було встановлено на початку експерименту, школярі ЕГ і КГ мали практично однаковий рівень підготовленості ($P > 0,05$). За час експерименту відбулися такі зміни: середнє значення загальнокомандних техніко-тактичних дій за матч становило в КГ 269 вихідні дані, кінцеві дані – 213 ТТД, в ЕГ вихідні дані – 284, кінцеві дані – 301. Командний брак у школярів КГ в середньому за гру становив: вихідні дані – 44 %, кінцеві дані – 49 %. В ЕГ відповідно – 45 % та 39 %.

Отримані результати дозволяють констатувати, що за період річного педагогічного експерименту учні початкових класів, які зходили до експериментальної групи поліпшили практично всі кількісні показники у виконанні технічних прийомів, які характеризують рівень змагальної підготовленості ($P < 0,01$). Виняток становить тільки виконання ударів по воротах, гра головою, кількість коротких і середніх передач назад і поперек, де різниця у результатах була незначною ($P > 0,05$).

Це підтверджує встановлену раніше в дослідженнях (М. Ф. Бойченко, 2003; В. М. Шармідіна, 1993; Г. Г. Папяна, 1983; Г. Леалі, 1983) закономірність: зростання спортивної майстерності супроводжується підвищенням обсягу й ефективності виконуваних під час гри ТТД. Зокрема, було встановлено збільшення числа коротких і середніх передач вперед, довгих передач, ведень м'яча, обведень суперників, відборів, перехоплень, дій на „другому поверсі”, ударів по воротах і як наслідок загальної кількості всіх прийомів за гру.

Показники змагальної діяльності молодших школярів контрольної групи після першого кола майже за всіма показниками не мали статистично значущої різниці порівняно зі

школярами експериментальної групи ($P > 0,05$). Винятком є менша кількість коротких і середніх передач вперед та ефективність обведення суперника.

Після другого кола змагань у контрольній групі, на відміну від експериментальної, спостерігається зростання браку у виконанні всіх ТТД. Вивчення змін змагальної діяльності футболістів ЕГ і КГ впродовж першого і другого кола змагань дозволяє відзначити таке: змагальна діяльність школярів КГ, що навчалися за типовою програмою і використовували традиційну структуру технічної підготовки у навчальному році характеризувалася меншим обсягом ігрових прийомів й більшими показниками браку в матчах першості міста серед команд загальноосвітніх навчальних закладів.

Висновки

1. Результати наших досліджень підтверджують наукові дані, що стосуються закономірностей наведені у науковій літературі дані фахівців з футболу які свідчать про наявність взаємозв'язку показників різних видів підготовленості з показниками змагальної діяльності (М. М. Люкшинов, (1989); Г. Г. Папаян, (1983); А. Чанади, (1984); В. М. Шамардин, 2001). Результати наших досліджень підтвердили ці висновки.

2. Результати наших досліджень також підтверджують дані, М. А. Годика, (1985), В. В. Іванова, (1987), С. Н. Андрєєва, (1989), Б. Ф. Бойченко, (2003) проте, що у процесі управління підготовкою молодших школярів на урочних, позаурочних та позашкільних формах занять доцільно забезпечити комплексний підхід до діагностики їхньої підготовленості та дотримуватися єдності вдосконалення окремих компонентів.

3. Уперше розроблено й експериментально перевірено технологію комп'ютерного навчання футболу школярів початкових класів в умовах загальноосвітньої школи.

Список літератури

1. Васильчук А. Г. Технологія навчання футболу школярів у системі фізичного виховання загальноосвітніх шкіл: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 21.00.01 – Л., 2007. – 19 с.
2. Васильчук А. Г. Гуртки з футболу в школі : навч. пос. – Чернівці, 2009. – 234 с.
3. Віхров К. Л. Футбол у школі : навч.-метод. посіб. – К. : Комбі ЛТД, 2002. – 255 с.
4. Закон України "Про фізичну культуру і спорт". – К., 1994. – 22 с.
5. Максимів Г. Технологія навчання прийомів гри в баскетбол учнів загальноосвітніх шкіл // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. – Л., 2006. – Вип. 10, т. 1 – с. 150-155.
6. Фалес Й. Г. Науково-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання проведення уроків футболу / Й. Г. Фалес, А. Г. Васильчук // Наукові записки Тернопільського національного університету. Серія: Педагогіка. – Т., 2003. – № 2. – С. 18-22.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АЗБУКИ ФУТБОЛА ДЛЯ ШКОЛЬНИКОВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ УКРАИНЫ

Аурел ВАСИЛЬЧИК

Буковинская государственная финансовая академия

Аннотация. В статье представлена методическая система для формирования начальных методик обучению приемов игры в футбол и может быть использована и во время изуче-

ния других спортивных игр. Она пригодна для разработки новейших технологий обучения двигательных действий школьников младшего возраста и пола.

Ключевые слова: методика обучения футболу, ученики начальных классов, методическая система, приемы игры в футбол.

**USE OF FOOTBALL ALPHABET
FOR PRIMARY SCHOOL PUPILS
IN SECONDARY SCHOOLS OF UKRAINE**

A. H. Vasylichuk

Bukovynska State Financial Academy

Annotation. The methodical system of forming the initial methods created with the use of brand-new alphabet of young Footballplayer can be used for teaching other games as well. The system suits for developing new technologies of motor activities of primary school pulpits.

Key words: methods of teaching football, methodical scheme, pupils of primary school, methods of football playing.